

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Павел Петров Смолички, доктор по право,
професионално направление „право” (3.6.) по научната специалност
„наказателнопроцесуално право“, преподавател в УНСС, Юридически
факултет

Относно: годността на защита на дисертационен труд на тема:
„ДЕЙСТВИЕ НА ПРИНЦИПА *NE BIS IN IDEM* ПРИ КУМУЛИРАНИТЕ
ПРОИЗВОДСТВА И САНКЦИИ. ОГРАНИЧЕНИЯ И ОСОБЕНОСТИ“, за
придобиване на ОНС „доктор“, професионално направление 3.6. Право, област
на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, докторска
програма „Наказателен процес“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на
научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1464 от
01.07.2026 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“, с която
съм определен за вътрешен рецензент

Автор на дисертационен труд: Лилия Симеонова Георгиева -
докторант на самостоятелна подготовка в катедра "Публичноправни науки" в
ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – гр.Благоевград

Научен ръководител: проф. д-р Веселин Бориславов Вучков

1. Кратки биографични данни за дисертанта

Кандидатът за придобиване на образователната и научна степен
„доктор” Лилия Симеонова Георгиева е магистър по право на СУ „Св.
Климент Охридски”, завършила през 1995 г. През 1997 г. е вписана като

адвокат в Софийската адвокатска колегия, а от м.Април 2023 г. до настоящия момент докторантът е зам.-председател на Националното бюро за правна помощ и в това си качество участва като експерт в експертни панели при съответната компетентност на НБПП. Преди това е била началник на политическия кабинет на министъра на правосъдието на Република България. Поради дългогодишната си практическа работа като адвокат в областта на наказателно-правната сфера и експертизата си, докторантът многократно е избирана да участва в институционални работни групи, като е била определяна за ръководител и зам.-ръководител на работни групи при Министерство на правосъдието; участвала е и в междуведомствени работни групи. Вписана е в единния регистър на медиаторите към Министерство на правосъдието и е обучител на обучители по съдебна медиация. Освен това има и редица други участия - като член на жури за оценяване на студентски конкурси; като член на Комисия за подбор на съдебни медиатори в Софийски градски съд, обучител на медиатори и т.н. През целия период на практическата си дейност докторант Лилия Георгиева се е стремяла да поддържа висока теоретична подготовка не само в областта на материалното и процесуалното наказателно право, но и в областта на останалите правни отрасли. Със заповед №3116 от 14.12.2021г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ тя е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма “Наказателен процес“ към Катедра „Публичноправни науки“ на ЮЗУ “Неофит Рилски“, а със Заповед №1805 от 12.09.2025г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ е отчислена от докторантура с право на защита.

От приложените документи е видно, че докторанта отговаря на изискванията за допускане до публична защита от гледна точка на наукометричните показатели и е изпълнила задълженията си като докторант.

Представени са четири публикации на докторанта и служебна бележка за още една, с което са удовлетворени минималните национални изисквания.

2. *Обща характеристика на представения дисертационен труд*

Представеният за рецензиране текст е в обем от 313 страници, включително съдържание и списък на използваната литература. Съдържа 242 бележки под линия. Използваната литература включва 53 източника, като са посочени ползваните международни и европейски актове, изследваната съдебна практика на ЕСПЧ, СЕС и национална такава, както и разгледаните решения на КС на Република България.

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, изложение /построено в четири глави/ и заключение. На пръв поглед се забелязва известна диспропорция както на броя параграфи в главите, така и в обема на текста във всяка глава, който не е симетричен на останалите. Привидно изглежда, че четвърта глава - поради по-малкия ѝ обем - може да бъде включена структурно към някоя от другите, но по-внимателният поглед показва, че сравнителноправният анализ наистина трябва да бъде обособен в отделна, четвърта глава. И структурирана по този начин, дисертацията напълно съответства на поставените пред нея цели.

Темата на дисертационния труд е умело избрана от докторанта и безспорно актуална, защото към настоящия момент юридическите проблеми, свързани с действието на принципа *ne bis in idem* в условията на засилена конкуренция между наказателни и административнонаказателни режими се нуждаят от цялостно и задълбочено изследване. Изборът на темата е определен с оглед нарастващата практика по кумулиране на производства и санкции за едно и също деяние - както на национално, така и на европейско равнище.

Изследването е особено актуално. В правната литература за първи път цялостно и систематично е изследвано действието на принципа *ne bis in idem* при кумулираните производства. Въз основа на обоснованите тези на автора са направени предложения за развитие на законодателството чрез усъвършенстване на нормативната уредба и синхронизиране на съдебната практика в съответствие с европейските стандарти. Формулираните в труда предложения *de lege ferenda* безспорно имат приносен момент, но следва да се посочи, че те са направени само на принципна основа. Работата би спечелила, ако се предложат и конкретни разпоредби, които да бъдат възприети от законодателя при бъдещи изменения в нормативната уредба.

В **увода** докторантът обосновава актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд, конкретизира задачите на предстоящия анализ и в концентриран вид представя онези основни аспекти на темата, които определят и възприетата структура на изследването. Правилно са формулирани обектът и предметът на изследването.

Глава първа изследва понятието, историческото развитие и правната уредба на принципа *ne bis in idem* в българското и европейското право. Проследено е развитието на принципа в европейската правна традиция и неговото утвърждаване като гаранция срещу двойно наказване. Историческият анализ показва, че още в края на XIX и началото на XX век се появяват предпоставки за конкуренция между различни форми на правна отговорност и за възможно кумулиране на санкции. Проследява се развитието на принципа и в по-късните етапи от развитието на българското наказателно-процесуално право след 1944 г., като изследването показва, че принципът *ne bis in idem* има устойчиво присъствие в българската правна система. В европейското право

принципът *ne bis in idem* се основава на система от взаимодействащи източници, включващи международноправни актове за защита на основните права, правото на Европейския съюз и конституционните традиции на държавите членки. Посочено и анализирано е, че нормативната му уредба се съдържа в чл. 4, § 1 от Протокол № 7 към Европейската конвенция за правата на човека, чл. 50 от Хартата на основните права на ЕС и чл. 54 от Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение.

В глава втора се изследват развитието и тенденциите в прилагането на принципа *ne bis in idem* в българската правна система. За тази цел е анализирана относимата нормативна уредба и съдебна практика, като е посочено и как се отразява влиянието на европейските стандарти върху националното право. Принципът се разглежда като основна гаранция на наказателния процес, насочена към недопускане на повторно наказателно преследване на едно и също лице за едно и също деяние. Правилно е посочено, че с ратифицирането на Протокол № 7 към ЕКПЧ принципът *ne bis in idem* придобива по-широко приложение, включително по отношение на административни производства със санкции от наказателен характер. В тази връзка е анализирано проявлението на разглеждания принцип не само в областта на наказателно-процесуалното право, но и в нормативната уредба на административнонаказателното производство - закрепен в чл. 17 ЗАНН, който забранява повторното наказване за административно нарушение, за което вече е наложено наказание с влязъл в сила акт. Специално място е отделено на тълкувателната практика на висшата съдебна инстанция – в частност на Тълкувателно решение № 3/2015 г. на ОСНК на ВКС, което привежда националната практика в съответствие със стандартите на ЕСПЧ и СЕС. В тази част от изследването е разгледано и разграничението между престъпленията и административните нарушения при отчитане както на различията между тях,

в зависимост от степента на обществена опасност на деянието и вида на предвидената санкция, така и на различните видове юридическа отговорност – наказателна и административнонаказателна. Аналитично са обобщени както общите характеристики между престъпленията и административните нарушения, така и съдържателните им разлики. Обосновано се поддържа, че винаги възниква риск от нарушаване на забраната за двойно наказване в случаите, при които едно и също деяние осъществява признаците едновременно на престъпление и на административно нарушение. Разгледани са и гаранциите срещу двойно санкциониране след измененията в ЗАНН от 2017 г., с които бе разширен кръгът на актовете, лицата и основанията за възобновяване на делото.

Глава трета разглежда приложението на принципа *ne bis in idem* при конкуренция между наказателни и административнонаказателни производства. В тази част от научното изследване са проследени, анализирани и обобщени сходствата и различията в практиките на ЕСПЧ и СЕС и са очертани тенденциите в развитието на практиките на двете юрисдикции относно допустимите граници на кумулираните производства и санкции. Това отчитам като съществен принос на дисертанта, защото до този момент не е правено такова подробно проучване по тези въпроси в българската правна литература. В резултат на извършения анализ докторанта Лилия Георгиева прави логическия извод, че защитата по принципа не е абсолютна и допуска ограничения, като въпреки сходствата, между практиката на двете юрисдикции съществуват различия относно критериите за допустимост на тези ограничения. Детайлно са анализирани изключенията от разглеждания принцип. При възникване на обществена необходимост, двете европейски съдилища променят подхода си спрямо принципа *ne bis in idem*, в случаите когато следва да се позволи едновременното налагане на административна и

на наказателна санкция за едно и също деяние. Тенденциите в развитието на практиката на ЕСПЧ и СЕС сочат, че намалява защитата, осигурявана до този момент от този принцип. В практиката и на двете юрисдикции се утвърждава съществуването на т.нар. „двойни санкционни режими“, при които административни и наказателни производства могат да бъдат провеждани срещу едно и също лице за едни и същи факти при условие, че са налице ясно определени законови критерии за такава допустимост.

Докторантът е направил своите обосновани изводи на база задълбоченото проучване и анализиране на десетки знакови решения на СЕС и ЕСПЧ.

При анализиране практиката на СЕС, са направени съществени и с приносен характер изводи за прилагането на *ne bis in idem*, във връзка с дублирането на наказателни и административни производства с наказателен характер срещу едно и също лице и за едни и същи факти. Според най-актуалната практика на СЕС дублирането на производства и санкции с наказателноправен характер за едно и също деяние и срещу едно и също лице е ограничение на принципа *ne bis in idem*, което обаче е оправдано по силата на чл.52 от ХОПЕС при наличието на няколко условия, анализирани и обобщени от автора на дисертацията.

При анализиране практиката на ЕСПЧ за дублирането на производства и санкции, дисертанта прави извода, че провеждането на двойни производства е допустимо, ако държавата-ответник докаже, че тези двойни производства са достатъчно тясно свързани. А това означава, че целите, които се преследват и средствата за тяхното постигане да се допълват по същество и да са свързани във времето. Необходимо е последиците от тях да са пропорционални и предвидими.

Глава четвърта е посветена на изследването и анализирането на законодателните разрешения в Белгия, Франция и Италия, свързани с прилагането на принципа *ne bis in idem* при кумулирани административни и наказателни производства. В тази връзка са проучени законодателството и практиката на горепосочените държави-членки на ЕС, като при изследването са изведени нормативни и практически разрешения, които биха могли да бъдат реципирани в българското законодателство.

По отношение на белгийската правна система е подчертано, че е възприета европейската съдебна практика относно принципа *ne bis in idem*, повлияна от решенията на ЕСПЧ и СЕС.

Във френската правна система принципът *ne bis in idem* не действа абсолютно, а се прилага с оглед на принципите на необходимост и пропорционалност на наказанията.

В изследването са посочени и особеностите на италианската правна система в контекста на действието на принцип *ne bis in idem*.

В тази част от изследването дисертантът е направил сравнителен анализ и обобщен извод, според който, въпреки различията в националните правни модели, законодателните и съдебните решения в Белгия, Франция и Италия се развиват в посока на постепенното хармонизиране с европейските стандарти и утвърждаване на принципа *ne bis in idem* като ключова гаранция за правна сигурност и защита срещу непропорционално двойно преследване и санкциониране.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приноси на дисертационния труд

Още в началото на работата си върху дисертацията докторантът е поставил основна цел, а за постигането ѝ си е поставил и съответни основни задачи на научното изследване. Целта и задачите са формулирани успешно. Ползваната методика на изследването включва няколко метода: нормативният (догматичен) метод; сравнителноправен метод; критико-аналитичен (конструктивен) метод; анализ на съдебната практика; историко-правен метод; системен метод; езиково тълкуване. Използвани са и методите на формалната логика - анализ, синтез и сравнение.

Чрез съчетаването на посочените методи е осигурен цялостен теоретичен и практически анализ на действието и ограниченията на принципа *ne bis in idem* в условията на конкуренция между наказателни и административнонаказателни режими.

Постигнатите резултати в изпълнение на поставените задачи са извън съмнение и са добре изведени на съответните структурни места в дисертационния труд.

Трудът е добре структуриран, като научното изследване е свързано и логически издържано. Дисертантът Лилия Георгиева показва задълбочени познания в областта на изследваната проблематика и предлага удачни решения за усъвършенстване на правната уредба.

Рецензираният дисертационен труд по категоричен начин разкрива широките интереси на дисертанта към важните въпроси на наказателно-процесуалното и административното право, както и неговите теоретични правни знания. Прави впечатление отличното познаване на практиката на ЕСПЧ и СЕС, на българската съдебна практика по наказателни дела, както и на проблемите, възникващи при прилагането на принципа *ne bis in idem* в

българската правна система. Демонстрирано е и сериозно познаване и информираност спрямо относимата нормативната уредба.

Върху такава стабилна основа е проведен всестранен и задълбочен анализ по темата на дисертацията. Дисертантът успешно е систематизирал и критично е анализирал противоречията в доктрината и съдебната практика по различни аспекти на действието на принципа *ne bis in idem* в условията на засилена конкуренция между наказателни и административнонаказателни режими; обогатил е с нови аргументи едни или други дискуссионни тези, като винаги смело и категорично е заявил собствената си позиция; успял е да открие и изследва проблеми, останали до момента встрани от вниманието на доктрината; отправил е полезни препоръки към правоприложната практика по наказателни дела, като макар и на принципна основа, е формулирал многобройни предложения *de lege ferenda*. Всичко това несъмнено ще стимулира научната дискусия, като неминуемо ще допринесе за развитието на наказателно-процесуалната теория, за подобряване на законодателството и на правоприложната практика в сферата на наказателния процес.

За защита е представено мащабно и прецизно изследване на актуална, сложна и значима за практиката тема, във връзка с която възникват редица съществени дискусии в доктрината и противоречия в съдебната практика. Това доказва способността на докторанта самостоятелно да провежда задълбочени научни изследвания.

В представения за рецензиране дисертационен труд цялостно са анализирани особеностите и ограниченията на действието на принципа *ne bis in idem* при кумулираните производства и санкции, **като могат да бъдат посочени няколко по-съществени научни и научно-приложни приноси:**

Най-напред ще отбележа, че в правната литература това е първото изчерпателно дисертационно научно изследване по темата на дисертацията в областта на наказателния процес, като това обстоятелство само по себе си следва да се оцени положително и е принос за обогатяване на правната теория и процесуална практика.

Вярно е, че по темата има и други научни произведения – имам предвид най-вече книгата на доц. д-р Изабела Чакърва „Принципът „Non bis in idem“ в административнонаказателното право, Велико Търново, Фабер, 2016г., но тази монография касае предимно административното наказване.

Силно и положително впечатление ми направи онази част от изследователския труд, в която са изследвани трите етапа, през които преминава практиката на ЕСПЧ по повод оплакванията за нарушение на принципа *ne bis in idem*, а именно:

- на първия етап се преценява дали разглежданите две производства са били „наказателни“ по своя характер, като тази преценка се извършва както с оглед на понятията „наказателно обвинение“ и „наказание“ по смисъла на чл. 6 и 7 от ЕКПЧ, така и на основата на критериите „Енгел“;

- на втория етап се извършва преценка дали паралелно водените производства имат наказателен характер;

- на третият етап се прави оценка за евентуалното дублиране на производствата;

Положително следва да бъде оценен и анализът на автора на дисертацията във връзка с обобщаването на практиката на СЕС, която извежда основните елементи на принципа *ne bis in idem* в контекста на Хартата за основните права на ЕС (ХОПЕС).

Следващият принос, който заслужено ще открия, е удачното проследяване на развитието на института на възобновяване на наказателни дела по Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН), за да се подчертае важното значение на изменението на законодателството като гаранция за спазването на принципа *ne bis in idem*.

Оценявам положително и като съществени приноси по-голямата част от формулираните в заключението на труда предложения *de lege ferenda*, а именно:

- споделям необходимостта от приемането на Кодекс на административните нарушения и наказания, който цялостно да уреди конкуренцията между административнонаказателната и наказателната отговорност и гаранциите на принципа *ne bis in idem*;

- споделям и предложението за създаване на законова дефиниция на понятието „административна санкция с наказателен характер“, която да се основава на критериите, установени в практиката на ЕСПЧ по делото Енгел и други срещу Нидерландия;

- положително оценявам и предложението да се въведе задължителна законова координация в дейността на прокуратурата, органите на МВР и административните органи, като се предвиди и обмен на информация и обща регистрация на случаите;

- солидарен съм с предложението да се въведе и законов механизъм за пропорционалност и прихващане на санкции при допустими паралелни защиты на различни правни интереси, за да се предотврати прекомерна обща санкционна тежест;

- считам и че трябва да се въведе единен процесуален механизъм за преодоляване на колизия между административнонаказателна и наказателна отговорност, независимо от това кой от двата режима е приложен първи, с цел гарантиране и ефективна защита на принципа *ne bis in idem*.

Други приноси моменти се съдържат и при очертаването и изследването на проблемите, свързани с осъществяването на езиковото и граматическо анализиране на израза *non /ne/ bis in idem*; изясняването правната уредба на принципа *ne bis in idem* в НПК и ЗАНН и направените уточнения, че за разлика от международното право, правото на ЕС предвижда и транснационално приложение на принципа *ne bis in idem*;

В обобщение считам, че предложения *de lege ferenda*, макар и само принципни, са добре аргументирани и формулирани въз основа на направеното проучване върху отделни аспекти на разглежданата проблематика, поради което следва да бъдат подкрепени. Несъмнено те биха били от полза за законодателя и възприемането им би довело до усъвършенстване на законодателството ни в изследваната от докторанта област.

Предвид изложеното, може да се направи *обобщен извод*, че дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват принос за науката, практиката и законодателството и че той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Дисертационният труд убеждава, че Лилия Симеонова Георгиева притежава както задълбочени теоретични познания по научна специалност „наказателен процес“, така и необходимите качества и умения за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

Представеният автореферат е в обем от 32 страници и отразява коректно основните положения, залегнали в изследването. Той отразява както съдържанието, така и структурата на рецензирания труд. В него правилно са определени обектът, целта и задачите на дисертационното изследване. Приносните моменти и научните публикации са отразени акуратно в автореферата.

4. Бележки и препоръки

Към дисертационния труд нямам критични бележки. Единствената ми препоръка е преди отпечатването на труда, което горещо препоръчвам, формулираните в него предложения *de lege ferenda*, направени на принципна основа, да придобият конкретика – т.е. да се предложат повече конкретни разпоредби, което значително би улеснило законодателя при бъдещи изменения в нормативната уредба, ако разбира се бъдат възприети от него.

5. Заключение

Въз основа на изложеното считам, че предложеният дисертационен труд „Действие на принципа *ne bis in idem* при кумулираните производства и санкции. Ограничения и особености” отговаря на всички изисквания, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, поради което давам висока положителна оценка на труда и убедено предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на Лилия Симеонова Георгиева образователната и научна степен „доктор“ в научна област „3. Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Наказателен процес“.

гр. София

Изготвил рецензията:

Септември 2026 год.

(доц. д-р Павел Смолички)

REVIEW

From: Assoc. Prof. Pavel Petrov Smolichki, PhD in Law,
professional field “law” (3.6.) in the scientific specialism
“criminal procedure law”, lecturer at UNWE, Faculty of Law

Regarding the suitability for defense of a dissertation entitled “THE OPERATION OF THE *NE BIS IN IDEM* PRINCIPLE IN CUMULATED PROCEEDINGS AND SANCTIONS. LIMITATIONS AND PARTICULARITIES”, submitted for the award of the educational and scientific degree “Doctor”, professional field 3.6. Law, higher-education area “Social, Economic and Legal Sciences”, doctoral programme “Criminal Procedure”.

Basis for this review: membership of the scientific jury for the defence of the dissertation pursuant to Order No. 1464 of 01.07.2026 of the Rector of the South-West University “Neofit Rilski”, by which I was appointed an internal reviewer

Author of the dissertation: Lilia Simeonova Georgieva - self-study doctoral candidate at the Department of “Public Law Sciences”, Faculty of Law and History, SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad

Scientific supervisor: Prof. Dr. Veselin Borislavov Vuchkov

1. Brief biographical information on the candidate

The candidate for the educational and scientific degree “Doctor”, Lilia Simeonova Georgieva, holds a Master’s degree in Law from Sofia University “St. Kliment Ohridski”, which she completed in 1995. In 1997 she was admitted to practice as an attorney registered with the Sofia Bar Association, and since April 2023 she has served as Deputy Chair of the National Legal Aid Bureau, in which capacity she sits as an expert on the Bureau’s expert panels within its remit. Before that she was head of the political cabinet of the Minister of Justice of the Republic of Bulgaria. Given her many years of practice as an attorney in the criminal-law field and her expertise, she has repeatedly been chosen to take part in institutional working groups, serving as chair and deputy chair of working groups at the Ministry of Justice, and has also taken part in inter-agency working groups. She is entered in the single register of mediators kept by the Ministry of Justice and trains trainers in court mediation. She has, in addition, a range of other involvements - as a member of panels judging student competitions; as a member of the selection panel for court mediators at the Sofia City Court; as a trainer of mediators, and so on. Throughout her career in practice, Lilia Georgieva has sought to maintain a strong theoretical grounding not only in substantive and procedural criminal law but across the other branches of law as well. By Order No. 3116 of 14.12.2021 of the Rector of the South-West University “Neofit Rilski” she was admitted as a self-study doctoral candidate under the doctoral programme “Criminal Procedure” at the Department of “Public Law Sciences” of SWU “Neofit Rilski”, and by Order No. 1805 of 12.09.2025 of the Rector she was released from the programme with the right to defend.

It is apparent from the documents submitted that the candidate satisfies the requirements for admission to a public defence in terms of the scientometric indicators and has discharged her obligations as a doctoral candidate. Four of her publications have been submitted, together with an official certificate for a fifth, so that the minimum national requirements are met.

2. General characteristics of the dissertation

The text submitted for review runs to 313 pages, including the table of contents and the bibliography. It contains 242 footnotes. The bibliography comprises 53 sources, and the work identifies the international and European instruments relied upon, the case-law of the ECtHR, the CJEU and the national courts that was examined, and the decisions of the Constitutional Court of the

Republic of Bulgaria that were considered. Structurally, the dissertation comprises an introduction, a main body /divided into four chapters/ and a conclusion. At first sight one notices a certain imbalance, both in the number of sections across the chapters and in the length of each chapter, which is not proportionate to the rest. It might appear that the fourth chapter - being shorter - could be folded into one of the others, but closer inspection shows that the comparative-law analysis does indeed warrant a separate, fourth chapter. Structured in this way, the dissertation fully answers the objectives set for it.

The subject of the dissertation has been chosen with skill and is unquestionably timely, since the legal problems surrounding the operation of the *ne bis in idem* principle amid the growing competition between criminal and administrative-penal regimes now call for comprehensive and thorough study. The choice of subject is dictated by the increasing practice of cumulating proceedings and sanctions for one and the same act, at both national and European level.

The study is especially timely. It offers the first comprehensive and systematic treatment in the legal literature of the operation of the *ne bis in idem* principle in cumulated proceedings. On the strength of the author's well-reasoned propositions, proposals are advanced for developing the legislation by refining the statutory framework and bringing the case-law into line with the European standards. The *de lege ferenda* proposals put forward in the work are unquestionably a contribution, though it must be said that they are pitched at the level of principle only. The work would have gained had it also proposed specific provisions capable of being taken up by the legislator in future amendments to the statutory framework.

In the **introduction**, the author sets out the topicality and importance of the subject, defines the tasks of the analysis to follow and presents, in condensed form, those core aspects of the subject that shape the structure adopted for the study. The object and the subject-matter of the research are correctly defined.

Chapter One examines the concept, the historical development and the legal regulation of the *ne bis in idem* principle in Bulgarian and European law. It traces the development of the principle within the European legal tradition and its consolidation as a safeguard against double punishment. The historical analysis shows that, as early as the late nineteenth and early twentieth century, the conditions emerge for competition between different forms of legal liability and for the possible cumulation of sanctions. The development of the principle is followed through the later stages of Bulgarian criminal procedure law after 1944, and the study shows that the *ne bis in idem* principle has a settled place in the Bulgarian legal order. In European law the *ne bis in idem* principle rests on a system of interacting sources - international human-rights instruments, the law of the European Union and the constitutional traditions of the Member States. The author demonstrates that its normative basis is found in Article 4 § 1 of Protocol No. 7 to the European Convention on Human Rights, Article 50 of the Charter of Fundamental Rights of the EU and Article 54 of the Convention Implementing the Schengen Agreement.

In Chapter Two, the author examines the development and the current trends in the application of the *ne bis in idem* principle within the Bulgarian legal system. To that end she analyses the relevant legislation and case-law and shows how the influence of the European standards makes itself felt in national law. The principle is treated as a fundamental safeguard of the criminal process, aimed at preventing a person from being prosecuted twice for the same act. The author rightly observes that, once Protocol No. 7 to the ECHR had been ratified, the *ne bis in idem* principle acquired a wider reach, extending to administrative proceedings carrying sanctions of a criminal nature. In this connection she analyses how the principle operates not only in criminal procedure law but also in the rules governing administrative-penal proceedings, where it is enshrined in Article 17 of ZANN, which bars a second punishment for an administrative offence already punished by an act that has become final. Particular attention is given to the interpretative case-law of the supreme courts - in particular to Interpretative Decision No. 3/2015 of the General Assembly of the Criminal College of the

Supreme Court of Cassation, which brought national case-law into line with the standards of the ECtHR and the CJEU. This part of the study also examines the distinction between crimes and administrative offences, taking account both of the differences between them - according to the degree of danger to society posed by the act and the type of sanction prescribed - and of the different kinds of legal liability, criminal and administrative-penal. The author draws together, analytically, both the shared features of crimes and administrative offences and their substantive differences, and convincingly maintains that a risk of infringing the prohibition of double punishment always arises where one and the same act simultaneously satisfies the elements of both a crime and an administrative offence. The chapter also considers the safeguards against double sanctioning introduced by the 2017 amendments to ZANN, which widened the range of acts, persons and grounds for reopening a case.

Chapter Three addresses the application of the *ne bis in idem* principle where criminal and administrative-penal proceedings compete. This part of the study traces, analyses and draws together the similarities and differences between the case-law of the ECtHR and that of the CJEU, and maps the trends in each court's case-law as to the permissible limits of cumulated proceedings and sanctions. I regard this as a substantial contribution by the author, since no such detailed study of these questions has previously been undertaken in the Bulgarian legal literature. From that analysis the author draws the logical conclusion that the protection afforded by the principle is not absolute and admits of limitations, and that, notwithstanding the similarities, the case-law of the two courts diverges as to the criteria governing the admissibility of those limitations. The exceptions to the principle are analysed in detail. Where a pressing social need arises, the two European courts adjust their approach to the *ne bis in idem* principle in cases where the simultaneous imposition of an administrative and a criminal sanction for one and the same act ought to be allowed. The trends in the case-law of the ECtHR and the CJEU show that the protection hitherto afforded by the principle is narrowing. The case-law of both courts affirms the existence of so-called "dual-track sanctioning regimes", under which administrative and criminal proceedings may be brought against the same person on the same facts, provided that clearly defined statutory criteria for such admissibility are in place.

The author's well-founded conclusions rest on a thorough study and analysis of dozens of landmark decisions of the CJEU and the ECtHR.

In her analysis of the CJEU's case-law the author reaches substantial and original conclusions on the application of *ne bis in idem* in relation to the duplication of criminal and administrative proceedings of a criminal nature against the same person on the same facts. On the CJEU's most recent case-law, the duplication of proceedings and sanctions of a criminal-law nature for the same act and against the same person is a limitation of the *ne bis in idem* principle, which is nonetheless justified under Article 52 of the CFREU where several conditions - analysed and drawn together by the author - are met.

In her analysis of the ECtHR's case-law on the duplication of proceedings and sanctions, the author concludes that dual proceedings are permissible if the respondent State shows that they are sufficiently closely connected - meaning that the aims pursued and the means of achieving them must be complementary in substance and connected in time, and that their consequences must be proportionate and foreseeable.

Chapter Four is devoted to the study and analysis of the legislative solutions adopted in Belgium, France and Italy concerning the application of the *ne bis in idem* principle in cumulated administrative and criminal proceedings. To that end the legislation and practice of these EU Member States are examined, and the study identifies normative and practical solutions that might be received into Bulgarian law.

As regards the Belgian legal system, it is noted that Belgium has taken up the European case-law on the *ne bis in idem* principle, as shaped by the decisions of the ECtHR and the CJEU.

In the French legal system the *ne bis in idem* principle does not operate in absolute terms; it applies subject to the principles of necessity and proportionality of penalties.

The study also sets out the particular features of the Italian legal system in the context of the operation of the *ne bis in idem* principle.

In this part the author offers a comparative analysis and an overall conclusion to the effect that, notwithstanding the differences between the national legal models, legislative and judicial solutions in Belgium, France and Italy are moving towards gradual harmonisation with the European standards and towards the consolidation of the *ne bis in idem* principle as a key safeguard of legal certainty and of protection against disproportionate double prosecution and sanctioning.

3. Assessment of the scholarly and applied results and contributions of the dissertation

From the very outset of her work the author set a principal aim and, in order to achieve it, defined corresponding main tasks for the research. The aim and the tasks are successfully framed. The methodology employed draws on several methods: the normative (dogmatic) method; the comparative-law method; the critical-analytical (constructive) method; analysis of case-law; the historical-legal method; the systematic method; and linguistic interpretation. The methods of formal logic - analysis, synthesis and comparison - are used as well.

The combination of these methods secures a rounded theoretical and practical analysis of the operation and limitations of the *ne bis in idem* principle under conditions of competition between criminal and administrative-penal regimes.

The results achieved in carrying out the tasks set are beyond doubt and are well placed at the appropriate points in the structure of the dissertation.

The work is well structured, and the research is coherent and logically sustained. Lilia Georgieva displays a thorough command of the subject-matter and proposes sound solutions for improving the legal framework.

The dissertation under review shows, in no uncertain terms, the author's wide-ranging interest in the important questions of criminal procedure and administrative law, as well as her theoretical legal knowledge. One is struck by her excellent command of the case-law of the ECtHR and the CJEU, of Bulgarian criminal case-law, and of the problems that arise in applying the *ne bis in idem* principle within the Bulgarian legal system. She also displays a serious knowledge of, and familiarity with, the relevant legislation.

On this solid foundation the author has carried out a wide-ranging and thorough analysis of the subject of the dissertation. She has successfully systematised and critically analysed the conflicts in doctrine and case-law on various aspects of the operation of the *ne bis in idem* principle amid the growing competition between criminal and administrative-penal regimes; she has enriched a number of contested propositions with fresh arguments, always stating her own position boldly and firmly; she has succeeded in identifying and exploring problems that had until now escaped the attention of scholarship; and she has offered useful recommendations for the practical application of the law in criminal matters, formulating - albeit at the level of principle - numerous *de lege ferenda* proposals. All of this will undoubtedly stimulate scholarly debate and will inevitably contribute to the development of criminal-procedure theory and to the improvement of both the legislation and the practical application of the law in the field of criminal procedure.

What is presented for defence is a substantial and meticulous study of a topical, complex subject of practical importance, one that has given rise to significant debate in scholarship and to conflicting case-law. This demonstrates the candidate's ability to conduct thorough research independently.

The dissertation submitted for review offers a comprehensive analysis of the features and limitations of the operation of the *ne bis in idem* principle in cumulated proceedings and sanctions, and **several of the more substantial scholarly and applied contributions may be identified:**

First, I would note that this is the first exhaustive doctoral study on the subject in the field of criminal procedure to appear in the legal literature - a circumstance that in itself deserves a positive assessment and enriches both legal theory and procedural practice.

It is true that other scholarly works touch on the subject - I have in mind above all the book by Assoc. Prof. Izabela Chakarova, D.Sc., *The “Non bis in idem” Principle in Administrative-Penal Law* (Veliko Tarnovo, Faber, 2016) - but that monograph deals chiefly with administrative punishment.

I was particularly and favourably impressed by the part of the study examining the three stages through which the ECtHR’s case-law passes when dealing with complaints of a breach of the *ne bis in idem* principle, namely:

- at the first stage, it is assessed whether the two proceedings in question were “criminal” in nature - an assessment made both by reference to the notions of a “criminal charge” and a “penalty” within the meaning of Articles 6 and 7 of the ECHR and on the basis of the “Engel” criteria;
- at the second stage, it is assessed whether the proceedings conducted in parallel are criminal in nature;
- at the third stage, the possible duplication of the proceedings is assessed;

The author’s treatment of the CJEU’s case-law - from which she distils the essential elements of the *ne bis in idem* principle in the context of the Charter of Fundamental Rights of the EU (CFREU) - likewise deserves a positive assessment.

The next contribution I would rightly single out is her apposite account of the development of the mechanism for reopening criminal cases under the Administrative Offences and Penalties Act (ZANN), which serves to underline the importance of the legislative amendment as a safeguard for observance of the *ne bis in idem* principle.

I also endorse, as substantial contributions, most of the de lege ferenda proposals set out in the conclusion of the work, namely:

- I share the view that a Code of Administrative Offences and Penalties should be adopted to regulate comprehensively the competition between administrative-penal and criminal liability and the safeguards of the *ne bis in idem* principle;
- I also endorse the proposal to introduce a statutory definition of an “administrative sanction of a criminal nature”, based on the criteria established in the ECtHR’s case-law in *Engel and Others v. the Netherlands*;
- I likewise welcome the proposal to introduce mandatory statutory coordination among the Prosecutor’s Office, the authorities of the Ministry of the Interior and the administrative authorities, together with the exchange of information and the joint recording of cases;
- I concur with the proposal to introduce a statutory mechanism for proportionality and for the set-off of sanctions where parallel protection of different legal interests is permitted, so as to prevent an excessive overall sanction burden;
- and I consider that a single procedural mechanism should be introduced to resolve conflicts between administrative-penal and criminal liability, whichever of the two regimes is applied first, so as to guarantee and effectively protect the *ne bis in idem* principle.

Further contributions lie in the identification and study of the problems associated with the linguistic and grammatical analysis of the expression *non /ne/ bis in idem*; in the clarification of the

legal regulation of the ne bis in idem principle in the Criminal Procedure Code and ZANN; and in the observations made to the effect that, unlike international law, EU law also provides for a transnational application of the ne bis in idem principle;

In sum, I consider that the de lege ferenda proposals, principled though they are, are well argued and well framed on the basis of the study of particular aspects of the subject, and therefore merit support. They would undoubtedly be of use to the legislator, and their adoption would improve our legislation in the field the author has studied.

In light of the foregoing, the *overall conclusion* may be drawn that the dissertation contains scholarly and applied results amounting to a contribution to legal science, practice and legislation, and that it satisfies all the requirements of the Act on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its application.

The dissertation is convincing proof that Lilia Simeonova Georgieva possesses both a thorough theoretical command of the “criminal procedure” specialism and the qualities and skills needed to carry out independent research.

The abstract submitted runs to 32 pages and faithfully reflects the main propositions underlying the study. It reflects both the content and the structure of the dissertation reviewed. In it, the object, aim and tasks of the research are correctly defined, and the contributions and the scholarly publications are accurately reflected.

4. Comments and recommendations

I have no critical comments on the dissertation. My only recommendation is that, before the work is printed - which I warmly recommend - the de lege ferenda proposals it contains, framed at the level of principle, be made concrete, that is, that more specific provisions be proposed. This would greatly assist the legislator in any future amendments to the legislation, should they of course be taken up.

5. Conclusion

On the basis of the foregoing, I consider that the proposed dissertation “The Operation of the ne bis in idem Principle in Cumulated Proceedings and Sanctions. Limitations and Particularities” satisfies all the requirements laid down in the Act on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for the application of that Act. I therefore give the work a high, positive assessment and confidently propose to the esteemed scientific jury that Lilia Simeonova Georgieva be awarded the educational and scientific degree “Doctor” in scientific area “3. Social, Economic and Legal Sciences”, professional field “3.6 Law”, scientific specialism “Criminal Procedure”.

Sofia
September 2026

Review prepared by:
(Assoc. Prof. Dr. Pavel Smolichki)